Eliz-gayak

Egunaldiak.

BOLIZKIA ... { Ifrin : 7,24 / Setin : 10,49 } LARGIA ... { Ifrin : 10,08 / Setin : 3,29 }

Ilargi berria 17'an : 7,47'etan.

Aste eguna egunak 5 minutu laburtzen dira.

Itsasaldiak (mareak) Donostia'n

EGUNA	ITSASBETEAK (PLEAMAR) ORDUAK		ITSASBEHEAK (BAJAMAR) ORDUAK	
	Goizean	Arratsaldean	Goizean	Arratsaldean
7	0,49	1,14	7,9	7,34
8	1,38	1,59	7,56	8,17
9	2,19	2,44	8,37	9,00
10	2,57	3,16	9,14	9,39
11	3,33	3,50	9,49	10,6
12	4,6	4,23	10,22	10,50
13	4,40	4,57	10,56	11,13

EBANJELIOA

(Math. XXI. 23-33.)

Ala zerin: Jaun'ek eseptecan (kartzelan) Kristo'ren eginpenak adituriik, ere le ikasle bialdu ta, esan zion: "Zu zera eltzekoko zerana, ala beste-batzen baten zai ote gaude?" Eta Jesus'ek erantzunac, esan zien: Zoazte, ta ori eman ezazu eta ikusi dituzuena ta entzun ezazue. Itsuak ikusten dira, ellaitzak badibaltza, legenordenak ere garbitzen dira, gorak entzuten dira, ilak berpizten dira, beartsuen abanjelioa bakazten zaye: eta zorionduna ezaiz gaizkibidekizten ez dan. Eta orek eltzaizela, Jesus asi zan *jendeari (jendeari) jian-tzac ta esatan: ¿Zer ikustera irten zaeste lenengo? ¿Aizkar darabilen haiberdi? ¿Zer? ¿Kanbera irten zeraie? ¿Ala jantzitako gizonen bat? Gizki zaya diranak erdiko eregien jauretan daude. ¿Zer ikustera irten zaeste? ¿Profeta bat? Onetz bai, ta gaiko baino ere ugaiago dana. Orra, bada, idatzita dago: Begira, ni bialtzen dut zure aurretik nere aingeru, eta onek lendik zure bidea ezteuko da.*

U. A

Eliz-egutegiya

Tan. Elgaroko lil igandea
Andre Maria'ren bezperak. Ereneslea. *Ave Maris Stella.*
Tim. Andre Maria'ren Sortzez Garbiaren Jai osoa.
Tim. Luzia Deuna. Jostunen Zaindaria.

Argi Donea

ARGIA'ren ELIZ-LIBURUA

Onda bukmuna, ozel erediak (motetes) toki ankotara eskaiaiz, argiaugu batzuek, ederak eta opatuak. Egokienak autatzen ari gero ta „laisa"ngiri jariko da.

Lotazilērako oroitzaldiak

Oneraspena (debozioa) : Andre Maria'ren Sortze-garbia.—Aldi ontan onpatzen (celebratzen) da Andre Maria'ren iaiirik eundienetako bat: bere *Sortze Garbia*; gure Eleiz Amak; Jesus gaztien Eroslea berek eman digula gogorazi nai digulako.

IX'garren Pio Aita Santuak oraindik 69 urte erabaki zuen Andre Maria Sortzez Garbia izan tala, iaotzako pekatuek ikutu gabea, iz. eukin: « Zorionecko Birjin Maria bere Sortzeko lenengo unean Jaungoikoaren doai bereziz, iaiotzako eruaren aiban gualik gordeza izan zala erakusten duan egia, Jaungoikoak ezarritakoa dala, eta beraz, fededun guztiek seado eta beti sininiu bearekoa ».

Andre Maria'ren jai eder ori egiteko, Elizak il onen 8'garena izendatu digu. Onpatu (celebratu) dezagun, beda, aiekaldian kristau zintzoai dagokien bezala, egun oben biota-eskuak garbitu ta Jaunartuik.

..

Gizatea.—Gabonak, eguerlak, urean diogu: Egun ayek, batzuei iolas-lai zaizkiote, besteei nekeadi, batzuei : salgeiaren ede dantzatu arazodunai. Gabonetan edo egoerlaren baat laango dituzuten zerbaiti gauza, eroai itzatzatu onaimen: egun ayetan lenagiko arkikuko zerate, bai zuek eta bai saltzaileak; eta ez dezate guziak beteiin atopaka illi baiik izango. Oiezia egiik, eguerlako ta merkeago orosieko bidea dezate.

Jostunak, oroipa-zariginak eta abar, orain dute urkilita, lan guzai izanen duta : begira beda gauza oyctzaa nola zaudeten, eta atera garaia konuak.

..

Aurtzaroa.—Gazai onian ainaak egoaritzako opari edo eregalioen zal daude. Eregalo oyek onarabidezkoak izatea, egoki da; ez da, umaiaak opari oyetarako ezkiri, eguaro onderzazula. Umeanak beren gogoz ikasteria (gozoa ta abor) besterik ez dau nai. Aldiko edo momento baiko aiengin gogoa bei ezkero, pozik daude; gerokoak ez diau arduratzen.

Erakutsi bada umeai, gauzak diratzan eaeragokiak eznguzta onderez, egokiau zaizkaten opari edo eregalo ta iostelaak aukaratzen.

Ugaritzenaean bizi diran aurtzaai, beren opari edo eregalostetik beatzaian umo gazaai zerbait eman bear dula ez erakustea, gazaiako odarra edeie da. Oiezia, gazaiaik ikasko dute gai-maitasuna (koridadea) eta lagun-ukoarengaiako ongi-maitasuna.

..

Egitikizunen ondura.—Il onen 8'an onpatzen dega Sortze-garbiaren jai-eundia. Gogoz ta arduraz aituriik egeiin dezagun beraregonaiko debozio sutsua.

Ilaren 26'an Jesus'en Jayoia-eguna : urteko iaiirik eundienetako bat. Apaiz bakoitzak iru Meza emaiiko ditu il dezuten guziiok entzun iriurak. Egun oriiatik urteberria egiiten da Jesus Aufiaoren zortziurrena.

Eize azkatzan Jesus'en Jayoia-iradi (nazimenta) polliki jaitzen dira, ta beren aiaiean Olemzaro ebaaiti edo bilandakie umoai laaiaai ezezaie, ederki ta onuraiau onpatzen dituzte. Eurai oiiura edar oyei.

..

Oroigarriak.—17, 19 eta 20'an beporak.

19'an, oraiga uzteko egunaa.

20'an, biran-egunaa ta oragia uzteko egunaa.

ELIZBIDE

Sukaldea

«Makarfoyak» betsamelakin

Makarfoe mo xamaf batzuak urten egosi beaf dutan gatzakin, eta ondoren ingesi ala era laan dokiyoten utzi. Suian eustizen ez diren «fama zuri Sorzel oyetako» beaten pelliz, eta gaiaeik Parma'ko dertzan gazta xeltanaz eztaiku; onen gaiaeik betsamelahiz, eta ondoren beste gazta-xeltaa kin. Irurolren (minuto) batzuk laban eduki eta egin diraa ontzian beetan muyaraz atera.

..

Oaf bat.—Azkenengo betsamelakin «larzauna okorea» irakoniean, irorkuleko aza bat eiori zan : «Okore onak» esnan tokian, «okore onak esan aoi zuen; ta guziok dakigu okore onak, au da, arauaz eskodunak, ez dauka en ezaiu ikusi. Ondoren eusiik beat Balia « tremoa ¡ziriaro » esnan tokian, « tremor iziriaro » esan beat zan.

M'tar E.

NEKAZARITZA

LOTAZILA

Berdura baratzako lanak

Erein litzekenak.—Luf zabalean bado tokirik epelenean: *perejila, babak, baratzurik eta ilar goiatar guztiak.* Otzak kalterik egin ez deyen, kajonerak eta negu-tokiak (hibernaderuak) eztia. Lurek xemurtu ditezen, atxufiu eta simaurtu.

Igali (fruta) baratzan

Bustitzez nastutako kare-esnezkin ezagutu eta odera zugatzari (erbolak) zuritu. Itsusi zagotz mote guztiak, almendrondakoak ez beste guziak. Landdoketak egiten jarraitu.

Loretegian

Kokoleiiot, ple do aluete eta ilarlorenak tokirik epelenean erein. Kristalpean eta potoetan *resedak-eta* eroa. Zugatzari zofiu igali guztiak kendu eta zauritzaunik euki ezkero txertaketaraxo ukendaaa esiali.

Baseriko lanak

Etxe-bafiekokoak.—Babak, ilak, *aituak* eta *abar*, aleiu. Ale-toki guztiari ikusaldi bat egin, xomofortik edo ostelik baiagoko kentzako. Lilua gefiu. Elechtiako egoiak. Izakin-tunkun toleesu ta ipini. Urdeak il. Abereek epelean edukí, ilaz gazta ere ukiuk eiay berliu, baiio ondo zaituzu. Oloari lan berualk emain, eta atauiiza geiigo egin dizazte, orea ta etzeko zan soberak emain.

Etxea kanpokoak.—Bi-ortuan lanak simaurtu, ari kaskorak bitairi kendu eta bideian ipiiki. Bidiak emolaiu. Esik ikusui. Egoiea tuiitiu. Zugatzak landatu. Udaberrin landatu beat diranestzei aiiook gefiu.

Il ontako esaera zarak.

Abenduko elafak; ortz lazeak ditu.

..

Abendu legorre; urte ugariisua.

..

Abendu laño lanhiruisuak; sagof asko ekaitzun du.

..

Egoaritzen egunkiu; pazkoetan eluta.

..

Egubeti ilunetan (ilargirik gabekotan); soroetan gari asko.

..

Egoaitzako ekaiz; zekelentzat almaurak ofia balio du.

..

Egoaiti oodoroego lenbiziko sei egunak noleko; urengo urteko lenbiziko sei ilabetetak aiako.

GALDE-ERANTZUERAK

460. Noiz bilda eta nola zaitu beat dira arte ezkuta, lizar azlya, pago ezkuta ta aliaxi aziya, eta zer garai da onena oyek ereiteko? (Arotzefeka.)—Zuk onen jarteen diruzan azik, aiiaxia eta beste guztik, udaskeresen ilartzen dira, eta aliaxiaraa berriz, dagoeiian (agostuan) eta egofean.

Azi ok ondo zaituzko, aiiaxia lefiofena euki beat dira erein arte. Azi oiek udazkenean erein litezke, baiio utte garai oriian erein ezkero pristik jareko bildura izoien da, beraz udaberrian ereiten izango da onena.

Negu garaiian ofoenindu gabe, iayo gabe iruan dezaten, onen onena da, legor legor azik jari ondoren, lasio legof iaftean (edo iiñaku batean edo beste oraiegi ezkero) eukitzen.

..

461. Urtero baruko ilea juan eta berta itzen eziten da. ¿Ezango al dirazu zerk egiten didan eta zer egin nezakeia ori ez gertatzeko?

Lengo-tokiko ilar garbaiii gauz ortza, baiio nola edo nola juatea eta urtero juatea berria ez dala iruditzen zait. (Jakin nai.—Elgeta.)—Zuk esaten dezunetik ateratzen dat, burozai urseko gauza baño geiigo izango dala odolaren gauzen bat, ofegatik ba, gauzik egokiena sendakiñ bat esaten izango daza. Nola nalia ere, buruko ilea moxka eukitzea eta gertatzen beiii *jabon de brea* baruz garbitzea, mesudezko eginkizuna izango zaizu.

..

462. Personia lodiiteako ¿zangoa al dirazu zer dan ona? (Jakin nai.—Elgeta.)—Lo ondo ta asko egiten, beatzi ondoan etzan aiii bat egiten, zigorotik ez ertzean. Iafo ta ardo gutiri artzea, intordoaten bakarik iatze, ondo iikiitu ta geldi geldi (desoasiyo) jatea, aldiz aldia *agua de kolonia* onez soka (kirpuzez) igurtzitzea (oztu gabe, eta) zauritzen ezaezaiio (mendakiio) ibiltzea; oiek gustiiik gauza onak dira gizona indartzeko eta lodituzko.

..

463. ¿Noiz deritzazio euskaraz estangon *eiderazi iezna dan landerenzat?* (Jakin-zale.—Elgeta.)—Epaelaz, prantzesez eta alemanez berdin berdin estangon deritzaie diuie: lanbrar berie, *drukunkulus*, suge-tzikia (esango baguenda bezala, baño euskaraz guk ez diogu iaen berezirik ezagutzen, eta geok ere pozik jakin nai-ko genduke, eta onegiik aundia ikusiko genduke baiteren baiek esango baligute.

Bo dira beiaf oien aldeakodo *abenaiia abaithnia* asensio-belaia, *artemisia abrotanum* txitxaro-belaia, eta *artemisia vulgaris* belaiminiie; baño zuk galdezten dezun au, *artemisia drukunkulus* da, beraz berez ezin laiteiii azaltzen ez das bilatzean *suge tzikí-belaia* dela lezakoke.

..

464. Sagardua egiteko apelak usain zabalekoak eta zikitak ditut ¿eta zelan garbitako niezkeen esango al didazu? (Argizale bat.—Gerta.) —*Karbonato de soos* urtutako ur bero beroarekin garbitzazu, gero, ur bero garbi utsez lanbiziko zaren kukmak kendu, eta azkenik, *super-metica* ontzieen baiencen ere, eta nal dezun ori irizkio dezu.

..

465. Eli onten etxe askotan lau ilobete bostera izekotari zofio nerezten zatze naiz-ta aldata ikilaak berdin, baño beyari ez. Jakin nal degu ser sendakiñ ote dan ona. (Argi-zale.—Orendain.) —*Stofisagraa* egindako pomadekin igurtzi ezkero, ahereen zofik galtzen dira. Orobat gertatzen da *pomada sulfurekin* igurtzitzen bada zofik dauden tokia; baño ontatik aldako ez da egiii bili beat pozoiduna (lienenos) dalako.

..

466. Etopa zuria nola garbitzen da gure eraro baño aamafago eta ohanago? (Ni naiz.—Alzasua.) Kenian gua garbitzen degun baño obeago garbitzen dazan eraik ez dat nik ezagutzen, baño lastelago egiten dituen tresno batzuek badira, nola eta gurzi edo gingo zapik eiperik gabda. Ez dat aiek emen tresna mota ori saltzen dauik.

..

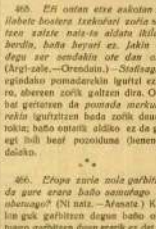

¡Baseriñarak!

¡Abere-zaiak!

(Badaukizte CEDO ANIMAL izeneko lanaria zertarako dan? ?Eta zer gauza dituzu? Ongi dituzu? Ongi ezazu? Ez, ez, ez,